

Hermanis Paukšs

**VAI TIEŠĀM TĀLES IR TIK
ZILAS?**

* * *

Vai tiešām tāles ir tik zilas,
Kā daždien par tām stāstīt mēdz,
Un, fantastisku sapņu cilāts,
Vai tiešām tajās aiziet zēns?

Un, ja viņš aiziet, vai tad atrod
Tur to, ko tiešām atrast vērts?
Ja atrod, vai tad citiem atdod
Vai tikai pats to lietot mēdz?

Ja citiem dod, kur mana daļa?
Kad varu cerēt saņemt to?
Kur saldā brīnumputna gaļa,
Ko ziltālēs par velti dod?

* * *

Viens atkal strādā un septiņi sten,
Tūkstotis skatās, kas notiks,
Liktenis aunus uz kautuvi dzen,
Mācīs tur dziedāt pēc notīm.

Dziesma šī skumja, bet mīlīgi skan,
Būs laikam tautas dziesma.
Nu, ja no tautas, draugi, tad gan
Spītēsim visādām briesmām!

Briesmas ir tādēļ, lai iespītēt var
Savējam, svešam – vienalga!
Galvenais, tētiņš lai pastalas dar,
Māmiņa liek lai uz galda!

Viens atkal strādā un septiņi ēd,
Tūkstotis gaida, kas atlēks!
Atlēks jau, atlēks un oliņas dēs –
Dimanta – sudraba kastēs!

* * *

Kā izgaist visi ideāli
Un gulbjiem līdzī aizlido
Un kādām nezināmām tālēm,
Uz varbūt neat
Griešanos.

Es stāvu krastā, skaļi saucu,
Tur aizpeld kuģis miglā tīts –
Pilns pielādēts ar ideāliem,
Bet mani, draņķis,
Neņem līdz!

Sirds sāp un asiņo, un notek
No tortes putukrējums viss,
Iet meitenes, bet sieva paliek,
Iet mūžs –
Tāds sarāvijs un īss.

Nav dzīve pasaka, un tomēr
Sirds slepus balta gulbja tvīkst,
Bet galdā, pasniegts asā mērcē,
Kūp prastas
Vistas cepetis!

* * *

Ko mēs šodien dzersim abi?
Šnabi.
Labi.

Ko mēs uzkodīsim abi?
Krabi.
Labi.

Dzērām šnabi.
Kodām krabi.

Abi
Piedzērāties labi.
Nokritām kā divi stabi.

Ko tu čabi?
Ko tu grabi?
Ko tu klabi?
Būs jau labi.

* * *

Vecais mērglis
Klinšu ērglis
Augstu gaisā uzlidoja,
Nu un planē tur joprojām.

* * *

Ir mūsu dzīve traģiska un klusa.
Pa vecas arfas stīgām jautri aizlec blusa.
Skan melodija, ko tā trinkšķināja
Ar savām melnām, garām pakaļkājām.

No rozes vientulīgas ziedlapiņas birst.
Kāds kukainītis krīt un pīšļos īrst.
Iet ganiņš atpakaļ uz tēva mājām –
Ar autobusu nebrauc viņš, iet plikām kājām.

Palss rasā balo rīts. Un migla krīt.
Ko kāds var laimīgajam padarīt?
Tas līksmi svilpo, tautasdziesmu dzied
Un nākotni caur egļu gāršām vied.

Es varbūt palēkšos kā blusa augstu gaisā,
Tad kritīšu, kā ziedlapiņas raisās.
Tu jautri dejosi uz mana kapa,
Un arfa sēri skanēs – klipa... klapa...

* * *

Sen dzejā smadzenes
Nav locījušas pirkstus.
Jau pārāk ilgi
Prozā, drāmā mirkstu.
Laiks mūzām maigākām
Pie stīgām skarties –
Nāc,
Pegaz mans,
Pa dzejas lauku arties!

* * *

Ir cilvēki, kam tīk pār plecu,
Ko citi raksta, lūkoties,
Un nav par šķērsli sirmais vecums,
Lai sāktu šitā cūkoties.

Tu tādām dur ar pirkstu acī
Un palūdz, lai viņš projām iet –
Viņš ies, bet paldies nepasacīs,
Ka spēj ar savām kājām iet,

Un mēģinās vēl pretī riet.

* * *

Nesitiet mani šonakt!
Šonakt
Tik skaistas zvaigznes!
Alus
Un sivēns šmorēts
Dvēseli
Debesīs aiznes!

* * *

Uzredzēšanos, mana mīla!
Nu draugu ceļojums sauc tāls.
Kaut dzimtais krasts to nepievīla,
Tak trenc kur projām
Ideāls.

Es nešaubos, ka laimi gūšu,
Es nešaubos, ka zaudēšu,
Es nešaubos, ka, tālē vīlies,
Es atkal mājup
Burāšu.

Ja nav ko darīt, mīlā, gaidi,
Ja ir ko darīt – dari vien!
Es nākšu līdz ar pavasari,
Bet nezinu,
Vai nākšu viens.

Man vizbuļu būs pilni mati
Un bārdā tupēs vālodze –
Tāpat pa jokam –, bet tu dari,
Un neliecieties
Traucēties!

Es teikšu: – Sveika, mana mīla! –
Bet varbūt arī neteikšu –
Kā spartieši pie Termopīlām
Varbūt vēl
Galvu nolikšu.

* * *

Ar lejkannu kāds meitēns iet
Un rozes lej, un dziesmu dzied,
Un ūdens tek, līdz tukšs ir trauks,
Bet rozes augs un rozes plauks.

Vai rozes plauks, to redzēs drīz,
Un, ja ar augs, gan novītīs –
It visam beidzas pavasars,
Bet pakaļ tam nāk rudens bargs,

Līdz beidzot baltā tepikī
Nāk visu salta ziema tīt –
Es šaubos, vai spēs izdzīvot
Zieds šādos laika apstākļos.

Un, ja kāds tomēr izdzīvos,
Vai pēcāk pazīsim mēs to?

Vai sacīsim – lūk, roze zied,
Ar lejkannu jauks meitēns iet?

Sen pagājusi vasara,
Krīt puķu podā asara,
Ar tējkanniņu veča iet
Sev tasē rožu tēju liet.

Un interesantākais ir tas,
Ka mūžīgs tiešām nav nekas.

* * *

Tu esi
Mans sviests –
Es smērēju tevi uz maizes,
Pēc tam
Nost laizu.

* * *

Kāds ietrieca debesīs
Disku.

Un tagad
Tas disks augšā spīd.

Lai spīd!
Kas man tur par daļu!

Bet, ja nu
Atpakaļ krīt?...

* * *

Dziļš pavērās man bezdibenis,
Kur agrāk cietu zemi jutu –
Vairs aiziet nevaru no tevis,
Kaut labprāt darījis to būtu.

Jau pārtapt gribēju par putnu
Un augstu gaisā uzlidot,
Bet tu ar saindētu bultu
Tā prati mani ievainot,

Ka tagad bezdibenī krītu
Un zinu – nāve mani skaus,
Vairs neredzēšu gaišu rītu –
Tā būsi tu, ne velns, kas raus!

* * *

Pa pusei traks –
Bet zināms nav –
Kāpēc pa pusei tikai?

Riet saule,
Mēness uzlec jau
Uz pleca nārai plikai.

Kur nāru apgērbtu lai rauj?
Tās staigā tikai zvīņās!
Vairs zivīm tiešām kauna nav,
Un riebiņš lietus līņā...

* * *

Vai tu māki šnabi dzert?

Es to māku pamatīgi,
Galanti
Un talantīgi!

Vai tu māki meitas mīlēt?

Es to māku pamatīgi,
Galanti
Un talantīgi!

Vai tu māki rīmes rīmēt?

Es to māku pamatīgi,
Galanti
Un talantīgi!

Visu māku, visu varu,
Viss man iznāk, ko es daru!

Dzīve aiziet pamatīgi,
Galanti
Un talantīgi!

* * *

Ne velna nevar redzēt krogā!
Bet ne jau velnus skatīt nākts!
Sveiks, saimniek! Aši vaļā pogā
Trīs alus, lai var ātrāk sākt!

Viens alus nočūkst kā uz oglēm...
Tam otrs pakaļ seko rāms...
Gar zobiem trešais skan kā kokle
Un izgaist rīklē guldzēdams...

Nu paldies Dieviņam un Senčiem,
Kas alu prata izgudrot –
Uz pagīrām un lieliem krenķiem
Tas ātru atspirgšanu dod!

* * *

Ej, muļķe, ziedēt citā dārzā,
Kur tevi uzraudzīs un kops –
Šeit tavus ziedus asinskrāsas
Var aprīt garāmejošs lops!

Tad jēgas nebūs prasīt kādam –
Par ko šāds liktens nežēlīgs?
Lops nespēj mierīgs garām stādam
Iet, vērodams tā ziedus dīks.

Lemts lopam ēst un taukus audzēt
Un kādudien no naža krist –
Vai prasīt var, lai ziedus saudzē
Šāds neizglītots mežonis?

O, ja viņš augstās skolās ietu
Un varbūt dzejotu mazliet,
Tas tavas krāsas nepiesmiestu,
Bet tāds kā tagad – piedodiet:

Lops prot vien pierīties un ķēzīt,
Jo tikai tas ar lopam lemts –
Ir velti sašutumā vēstīt,
Ka gribas no tā visa vemt.

Mums katram gribas kaut ko savu –
Kurš pasauli spēj izmainīt?
Tu labāk ej uz citu dārzu –
Vai paliksi bez ziediem drīz!

* * *

Ir rīts.

No kailiem ķermeņiem krīt rasa,
Un aizvainotas lūpas trīc.

Uz aplupuša kontrabasa
Tām zālē čīgā sienāzīc.

* * *

Mana dzīve sākas
Vakarā.

Tad, kad mēnēstiņš starp zvaigznēm
Pakaras.

Bālais sapņu elks un spožais
Pašnāvnieks.

Tur starp zvaigznēm augstu gaisā
Pakārties tam prieks.

* * *

Lir, lir, lir – skan skaisti dziesma
Un, par spīti visām briesmām,
Pāri kalniem, pāri lejām
Tā kā sudrabstrautiņš lejas.

Brīnās lieli, brīnās mazi –
Kas tur gaisā skaisti pazib?
Nav ko lūrēt! Aizver muti!
Jauna dziesma piedzimusi!

Pāri kalniem, pāri lejām –
Lir, lir, lir – tā dzidri lejas.
Baudiet mākslu! Baudiet daili!
Skrejiet nopeldēties kaili!

Atdzimstiet un jauni kļūstiet!
Šķīstas dvēseles sev gūstiet!
Visiem vieglāk dzīvot ir,
Kad skan dziesma – lir, lir, lir!

* * *

Kad atvērām savām mājām
Visas durvis un logus,
Mēs pārsteigti redzējām debesīs
Eņģeļus tīrām zobus.

Gaiši birstītes mirdzēja
Starp pūkainām mākoņu spraugām,
Eņģeļi lejup skatījās
Acīm tik mīlīgi jaukām,

Līdz beidzot tie reizē atieza
Visi zobus burvīgam smaidam –
Mums sirdis ar laimi tas pildīja
Kā vaiņags uz kvēlām gaidām.

* * *

Man aiz loga aug viens bērzs.
Izskatās tas ļoti sērs.
Kādu dienu lakstīgala
Bērzā pogoja bez gala.

Pats es sēdēju pie galda.
Krūzē dzisa tēja salda.
Domāju par dzīvi savu
Un par dziesminieka slavu.

Ātrie aiziet mūsu dienas.
Pāri nepaliek nevienas.
Kapi aicinoši gaida.
Senču galvaskausi smaida.

Bet tai bērzā, kas aiz loga,
Lakstīgala mēli loka.
Tai vienalga, kas man sirdī,
Kādu drūmu domu tirdīts

Sēžu virtuvē pie galda.
Tēja neliekas vairs salda.
Tikai dziesminieka slava
Vēl man noriebusies nava.

To es augstā krēslā celšu,
Visus šķēršļus malā velšu,
Kļūšu tautā stipri godāts,
Skaugus sūtīšu uz poda,

Dziedāšu kā lakstīgala
Zaļojoša bērza galā,
Lepni dzeršu tēju saldu
Un tad apgāzīšu galdu!

ODA SĒTNIECEI

Svētā
Iznākusi sētā,
Lai ar slotu
Kā ar otu
Visu zemi izdaiļotu.

* * *

Vasara aizgāja
Riebīgi un nemanot
Rudens atjāja
Dzeltenos zābakos
Atjādams iespēra
Man pa purnu
Doma sirdī iedzēla –
Ko es te kurnu?

Ko es te kurnu?
Jāiet uz mājām
Sasistu purnu
Basām kājām

Pārnākšu mājās
Sacīs man māte –
Velc botes kājās
Ko tu te plāties?

Uzvilkšu botes
lešu pie galda
Ēdīšu šprotes
Dzīve kļūs salda

* * *

Prieks
Kā dibenā iedurtas dakšas
Mani pār laukiem dzen!

Cīrulis augstu gaisā
Vītero,
Sivēnmāte kūtī
Sten.
Ak!
Es laukos neesmu bijis tik sen!

Nu prieks
Kā dibenā iedurtas dakšas
Mani tiem pāri dzen!

* * *

Jānis iznāca no kūts,
Nospļāvās un teica – sūds!

Pacilāja mēslu dakšas,
Atstutēja tās pie pakša.

Vēlreiz nospļāvās un gāja
Tad pa taisno prom uz mājām.

Govis lūrēja no kūts,
Spļaudījās un māva – sūds!

Bullis drūms ar galvu māja
Un ne vārda nerunāja.

* * *

Piespied savu karsto pieri
Cieši vēsām grīdas flīzēm,
Un tu jutīsi pēc brīža,
Ka jau esi paradīzē!

* * *

Kad sniegbaltās tasēs
Kūp kafija brūna,
Kad istaba ietinas
Smaržīgos dūmos, -

Es sēžu un klausos,
Kā sirds krūtīs dauzās,
Un nespēju izklūt
No sevis vairs laukā.

EPITĀFIJA

nav jau viegli
rakstīt dzeju
nav jau viegli
dejot deju
dzīve grūta
teica Rūta
un pie lampa
pakārās

* * *

Es ilgi sēdēju un sūcu alu.
Kāds garām pagāja un teica – tas uz galu.
Vecs āpsis aizvilkās uz savu alu.
Jauns jūrnieks laivu pagrieza uz malu.

Bet es tik sēdēju un sūcu alu.
Un vienu domu savās mozgās malu.
Tā doma bij par vēsu, tumšu alu,
Kur tiktos dusēt man un gaidīt galu.

* * *

Uz trauslas balalaikas stīgām
Pa sapņu kāpnēm bezgalīgām
Es labprāt kāptu ļoti augstu,
Kur gribētu tvert tavu plaukstu

Un mūžam to vairs neatlaist,
Lai sastingst ledū mirklis skaists,
Lai vaigi sārtā drudzī kaist,
Lai laime nekad neizgaist!

Bet apklusa tā balalaika,
Jo virtuozam nebij laika
To pārāk ilgi strinkšķināt
Un maigas sirdis pinkšķināt.

Vīrs cēlās, iemeta vēl čarku
Un klusi aizgāja caur parku –
Tam rokās dega instruments,
Ko dzirdēt man vairs nebij lemts,

Jo, vīlies mākslā, vīlies dzīvē,
Es sapratu, kā īstā brīvē,
Kur mūža laime sirdi skar,
Caur nāves vārtiem iekļūt var.

Tad ņēmu dunci, asu trinu
Un sev līdz spalām krūtīs dzinu,

Vēl noraustījos ašās mokās
Un priecīgs rimu tumsas rokās.

* * *

Pa bēdu ielejām
Klīstu,
Uz sapņu pakalniem
Raugos –
Ar eņģeli
Tīru un šķīstu
Man gribētos būt reiz draugos.

* * *

Trīs vītušas rozes
Kāds noliks uz mana kapa.

Var būt.
Bet var arī nebūt.

Vai sirds mana tā, kas jūt –
Zāle ir slapa!